

Anna Berezka

Poziom wykształcenia Polaków a konkurencyjność gospodarki

Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania 25, 11-22

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Anna Berezka

Uniwersytet Szczeciński

POZIOM WYKSZTAŁCENIA POLAKÓW A KONKURENCYJNOŚĆ GOSPODARKI

STRESZCZENIE

W erze gospodarki opartej na wiedzy stała się ona fundamentem rozwoju współczesnego świata. Wykształcona i wykwalifikowana kadra, stanowiąca nową jakość w szeroko rozumianym kapitale ludzkim, przesądza o większym potencjale gospodarczym kraju i wzroście jego konkurencyjności. Ludzie świadomi, że dobra edukacja i chęć ustawicznego pogłębiania nabytych umiejętności przekładają się na ich wymierny dobrobyt, postępując racjonalnie, będą edukować się i tym samym budować podwaliny pod szybszy rozwój gospodarczy kraju. Przed Polską stoją zatem nowe wyzwania związane ze stwarzaniem społeczeństwa informacyjnego, posługującego się głównie wiedzą oraz wykorzystującego w swej pracy nowoczesne techniki zdobywania informacji oraz przetwarzania danych.

W artykule ukazano zmiany w poziomie wykształcenia Polaków. W kontekście wybranych rankingów społeczno-gospodarczych omówiono pozycję Polski oraz scharakteryzowano podstawowe źródła budowania przewagi konkurencyjnej gospodarki.

Słowa kluczowe: edukacja, konkurencyjność, gospodarka, kapitał ludzki

Wprowadzenie

Przez dwa ostatnie stulecia ekonomiści twierdzili, że gospodarka funkcjonuje na podstawie trzech czynników produkcji: pracy, kapitału i ziemi (bogactwa naturalne). U schyłku XX w. zaczęto mówić o gospodarce opartej na wiedzy. Oznacza to, że coraz istotniejsza staje się umiejętność tworzenia i odpowiedniego wykorzystania wiedzy. W gospodarce XXI w. wykształcenie oraz ciągle podnoszenie kwalifikacji

stało się ważnymi czynnikami i generatorami rozwoju kraju. Jak stwierdził Lester Carl Thurow: „[...] sukces gospodarczy będzie zależał od gotowości i zdolności dokonywania długookresowych inwestycji społecznych w kwalifikacje, edukację, wiedzę i infrastrukturę”¹.

Sprawna i elastyczna edukacja ma za zadanie podnosić poziom ludzkiej wiedzy, wpływać na szeroko rozumianą poprawę jakości kapitału ludzkiego, będącego jednym z czynników wzrostu konkurencyjności gospodarki. Wydaje się pewne, że żadnemu państwu nie uda się osiągnąć ekonomicznego rozwoju bez znacznych inwestycji w wykształcenie swoich obywateli. Z tego względu celem artykułu jest przedstawienie związku pomiędzy wykształceniem Polaków a konkurencyjnością gospodarki. Aby go zobrazować:

- przedstawiono zmiany w wykształceniu Polaków w ostatnich dwudziestu latach,
- ukazano pozycję Polski w wybranych rankingach najbardziej konkurencyjnych gospodarek świata w kontekście wykształcenia, które stanowi podstawę do podjęcia decyzji, jakie działania, rozwiązania systemowe czy narzędzia zastosować, by polepszyć konkurencyjność gospodarki.

Konkurencyjność i czynniki determinujące jej wielkość

Rozważania na temat konkurencyjności są równie pasjonującym zajęciem teoretyków i praktyków nauk o zarządzaniu, jak pragnienie zdefiniowania pojęcia „szczęścia” przez filozofów. Oba terminy łączy bowiem niejednoznaczność, wielowątkowość i złożoność, a przez to trudność w identyfikowaniu kluczowych determinant, odpowiedzialnych za obiektywne i precyzyjne zdefiniowanie owych pojęć².

¹ L.C. Thurow, *Przyszłość kapitalizmu. Jak dzisiejsze siły ekonomiczne kształtujących świat jutra*, Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław 1999, s. 422.

² Z. Malara, *Konkurencyjność współczesnego przedsiębiorstwa*, „Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstw” 2006, nr 10, s. 3.

Marek Lubiński wskazuje, że „[...] konkurencyjność jest pojęciem wartościującym, określającym pewien stan pożądanym”³. Według przywołanego autora termin ten oznacza – w odniesieniu do gospodarki i przedsiębiorstwa – wiele cech, np.:

- sprzedawanie wyrobów z zyskiem w kraju i za granicą,
- zdolność do utrzymywania, a nawet powiększania udziałów rynkowych,
- zdolność do zrównoważonego rozwoju w długim okresie.

Natomiast Katarzyna Żukrowska definiuje konkurencyjność jako zdolność przystosowania się gospodarki, a raczej działających w niej podmiotów albo ich produkcji do zmieniających się warunków pozwalających utrzymać lub poprawić ich pozycję na rynku w warunkach globalnych⁴.

Międzynarodowa konkurencyjność gospodarki narodowej jest więc kategorią społeczno-ekonomiczną, względnie nową, ciągle podlegającą ewolucji i dotychczas niejednoznacznie zdefiniowaną oraz budzącą kontrowersje. Niemniej jednak stanowi ona cel nadrzędny każdego kraju, który – realizując model gospodarki otwartej – dąży do poprawy swojej pozycji na arenie międzynarodowej⁵.

W celu uproszczenia analizy czynników determinujących konkurencyjność gospodarki danego kraju można posłużyć się tzw. piramidą konkurencyjności (rysunek 1). Dokonuje się podziału czynników determinujących na dwie podstawowe grupy: czynniki polityczne (*policy inputs*) oraz warunki konkurencyjności (*essential conditions*). Do pierwszej grupy czynników zalicza się prowadzoną politykę w obszarze szeroko pojętego biznesu, infrastruktury fizycznej oraz infrastruktury wiedzy naukowej. Natomiast do drugiej zalicza się sytuację gospodarczą, wydajność czynników produkcji, kształtowanie się cen i kosztów oraz podaż zasobów ludzkich⁶. Jeżeli chodzi o zasoby ludzkie, to ważna jest nie tyle ich dostępność, ile struktura i jakość, to znaczy poziom wykształcenia i kwalifikacji zawodowych, poziom etyki zawodowej oraz duch przedsiębiorczości.

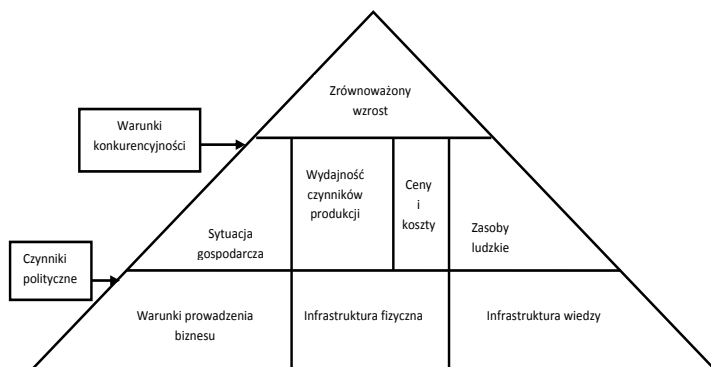
³ M. Lubiński, *Konkurencyjność gospodarki. Pojęcia i sposób mierzenia*, w: *Międzynarodowa konkurencyjność gospodarki Polski – uwarunkowania i perspektywy*, Instytut Rozwoju i Studiów Strategicznych, Warszawa 1995, s. 10–11.

⁴ K. Żukrowska, *Umiejętności międzynarodowe produkcji a konkurencyjność*, w: *Międzynarodowa konkurencyjność...*, op.cit., s. 1.

⁵ B. Ślusarczyk, *Determinanty międzynarodowej pozycji konkurencyjnej gospodarki polskiej w okresie transformacji*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2009, s. 9.

⁶ P. Misztal, *Wykorzystanie rankingów konkurencyjności do oceny konkurencyjności międzynarodowej gospodarek*, w: *Globalizacja a konkurencyjność w gospodarce światowej*, red. M. Noga, M. Stawicka, Wydawnictwo CeDeWu, Warszawa 2009, s. 24.

Rysunek 1. Piramida konkurencyjności

Źródło: P. Misztal, *Wykorzystanie rankingów konkurencyjności do oceny konkurencyjności międzynarodowej gospodarek*, w: *Globalizacja a konkurencyjność w gospodarce światowej*, red. M. Noga, M. Stawicka, Wydawnictwo CeDeWu, Warszawa 2009, s. 24, na podstawie National Competitiveness Council.

2. Mierniki oceny konkurencyjności

Jednym ze sposobów pomiaru międzynarodowej zdolności konkurencyjnej gospodarki są wskaźniki konkurencyjności i tworzone na ich podstawie, przez renomowane instytucje badawcze, rankingi konkurencyjności międzynarodowej. Rankingi to zbiory określonych informacji dotyczących różnorodnych aspektów, sytuacji społeczno-gospodarczych analizowanych krajów, są one agregowane przy wykorzystaniu subiektywnych metod w celu uzyskania indeksów zbiorczych. Na ich podstawie sporządzane są ostatecznie odpowiednie rankingi określane mianem rankingów konkurencyjności międzynarodowej⁷.

Wśród najważniejszych światowych ośrodków naukowych zajmujących się badaniem konkurencyjności międzynarodowej gospodarek wymienia się Międzynarodowy Instytut Zarządzania Rozwojem (IMD).

Przedstawiciele tego instytutu definiują konkurencyjność gospodarki jako zdolność kraju do tworzenia wartości dodanej oraz przyczyniania się do wzrostu bogactwa poprzez sprawne zarządzanie, atrakcyjność warunków funkcjonowania

⁷ J. Misła, *Podstawowe problemy pomiaru międzynarodowej konkurencyjności gospodarki krajów*, w: *Polska. Raport konkurencyjności 2006. Rola innowacji w kształtowaniu przewag konkurencyjnych*, red. M.A. Weresa, SGH, Warszawa 2006, s. 276.

biznesu, globalizację i integrację wszystkich tych czynników w jeden spójny model gospodarczy i społeczny⁸. W badaniach konkurencyjności prowadzonych przez IMD uwzględnia się cztery grupy czynników konkurencyjności: wyniki makroekonomiczne (rozwój gospodarczy, handel międzynarodowy, inwestycje zagraniczne, zatrudnienie, ceny), sprawność działania rządu (finanse publiczne, polityka fiskalna, instytucje, prawo gospodarcze, edukacja), sprawność działania przedsiębiorstw (wydajność, rynek pracy, finanse, zarządzanie, wpływ globalizacji) oraz infrastrukturę (podstawowa, technologiczna, naukowa, zdrowia, środowisko naturalne, system wartości)⁹. Wskaźnik konkurencyjności publikowany przez IMD może przyjmować wartości od 0 do 100, przy czym im większa wartość wskaźnika, tym większy stopień konkurencyjności gospodarki danego kraju¹⁰.

W latach 1998–2010 na czołowych miejscach w Globalnym Rankingu Konkurencyjności IMD znalazły się USA i Singapur. Natomiast Polska sukcesywnie od 2007 r. zajmuje coraz wyższą pozycję. Konkurencyjność naszego kraju na tle 57 innych krajów uczestniczących w rankingu poprawiła się w porównaniu do ubiegłego roku o 12 miejsc. W 2010 r. uplasowaliśmy się na 32 miejscu z liczbą punktów 64,48 (tabela 1).

Tabela 1. Globalny Ranking Konkurencyjności IMD w latach 1998–2010

Kraj	Pozycja 1998	Pozycja 2000	Pozycja 2002	Pozycja 2004	Pozycja 2006	Pozycja 2007	Pozycja 2008	Pozycja 2009	Pozycja 2010	Punkty 2010
USA	1	1	1	1	1	1	1	1	3	99,09
Singapur	2	2	8	2	3	2	2	3	1	100,00
Polska	44	38	45	57	58	52	44	44	32	64,48

Źródło: *IMD World Competitiveness Yearbook*, lata 1998–2010.

Miarą międzynarodowej zdolności konkurencyjnej jest także Wskaźnik Rozwoju Społecznego (*Human Development Index* – HDI), publikowany corocznie przez Program Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju, będący syntetyczną miarą jakości

⁸ *IMD World Competitiveness Yearbook 2006*, Lauzanne, Switzerland, 12.05.2006.

⁹ J.W. Bossak, *Teoria i metodologia. Krytyczna ocena stosowanych metod analizy*, w: *Polska. Raport konkurencyjności 2006...*, op.cit., s. 260.

¹⁰ W. Kwaśnicki, *Wolności gospodarcze – jak pozostaliśmy w tyle za większością „nowej Europy”*, w: *Dlaczego inne kraje nas przeganiają? Instytucjonalne zniekształcenia polskiej gospodarki*, red. J. Winicki, Polskie Wydawnictwa Profesjonalne, Warszawa 2006, s. 21.

życia w danym kraju. Wskaźnik ten uwzględnia długość życia, poziom analfabetyzmu, wykształcenia i standardu życia we wszystkich krajach na świecie. Jest wykorzystywany do określania, czy analizowany kraj zaliczymy do krajów rozwiniętych, rozwijających się, czy słabo rozwiniętych gospodarczo, a także do pomiaru wpływu polityki ekonomicznej na jakość życia w danym kraju. Do obliczenia wskaźnika HDI wykorzystywane są następujące wskaźniki cząstkowe:

- oczekiwana długość życia przy narodzeniu,
- średnia ważona odsetka dorosłych umiejących czytać i pisać oraz odsetka skolaryzacji na wszystkich poziomach edukacji,
- produkt krajowy brutto na jednego mieszkańca według parytetu siły nabywczej.

Wskaźnik HDI może przyjmować wartości z przedziału od 0 do 1, przy czym 1 oznacza najwyższy możliwy stopień rozwoju społecznego.

Według raportu Programu Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju w 2010 r. najbardziej rozwinięte pod względem rozwoju społecznego państwa to Norwegia i Australia. Polska zajmuje w tym rankingu 41 pozycję, tę samą jak rok wcześniej, ale awansowała z grupy państw o wysokim poziomie rozwoju do grupy państw najbardziej rozwiniętych (tabela 2). Nasz kraj sukcesywnie poprawia swoje wskaźniki rozwoju społecznego od 0,683 w 1990 r. do 0,795 w 2010 r. Stawiani jesteśmy także za przykład państwa wyrównującego szanse edukacyjne pomiędzy dużymi ośrodkami akademickimi w miastach a terenami wiejskimi. Ma to związek z oddaniem szkół w ręce samorządów i instytucji lokalnych.

Tabela 2. Wskaźnik Rozwoju Społecznego (HDI) w latach 1990–2010

Kraj	Punkty 1990	Punkty 1995	Punkty 2000	Punkty 2005	Punkty 2009	Punkty 2010	Miejsce 2010
Norwegia	0,838	0,869	0,906	0,932	0,937	0,938	1
Australia	0,819	0,887	0,914	0,925	0,935	0,937	2
Polska	0,683	0,710	0,753	0,775	0,791	0,795	41

Źródło: *Human Development Report 2010*.

Kolejnym miernikiem statystyczno-analitycznym uwzględniającym poziom wykształcenia jest tzw. wskaźnik globalnej konkurencji (*The Global Competitiveness Index* – GCI). Wskaźnik ten uwzględnia konkurencyjność oraz jakość gospo-

darki. Opracowuje go corocznie Światowe Forum Gospodarcze (*World Economic Forum*). Po raz pierwszy GCI został oszacowany w 1979 r. Wskaźnik ten mierzy średniookresowe perspektywy rozwoju gospodarczego. Bierze on pod uwagę dwa-
naście filarów, między innymi: instytucje (regulacje prawne, korupcja), infrastruktura, środowisko makroekonomiczne (polityka fiskalna, monetarna kraju), służba zdrowia i oświata (usługi medyczne, jakość podstawowej edukacji), szkolnictwo wyższe i szkolenia (jakość systemu wyższej edukacji, zarządzanie uczelniami, częstotliwość szkoleń pracowników, możliwości badawcze), gotowość technologiczna (przyswajanie istniejących technologii).

Tabela 3. Wskaźnik Globalnej Konkurencji (GCI) w latach 2002–2010

Kraj	Pozycja 2002	Pozycja 2003	Pozycja 2005	Pozycja 2006	Pozycja 2008	Pozycja 2009	Pozycja 2010	Punkty 2010
Wielka Brytania	11	15	9	10	9	12	12	5,25
Niemcy	14	13	6	8	5	7	5	5,43
Polska	50	45	43	48	51	46	39	4,5

Źródło: *The Global Competitiveness Index Report*, lata 2002, 2003, 2005, 2006, 2008, 2009, 2010.

W 2010 r. Polska zajęła 39 miejsce na liście 139 krajów. Jest to miejsce wysokie, sytuujące Polskę w grupie krajów o najwyższej konkurencyjności (tabela 3).

Nasz kraj został zaliczony do grupy krajów znajdujących się w transformacji od gospodarek słabiej rozwiniętych, zorientowanych na wzrost poprzez wydajność, do gospodarek wysoko rozwiniętych, w których motorem są innowacje. Pozycja Polski w rankingu uległa znacznej poprawie w stosunku do zestawień wcześniejszych. Raport za 2008 r. pozycjonował Polskę na 51 miejscu wśród 131 analizowanych krajów, zaś za 2009 r. na 46 pozycji wśród 133 krajów. Z analizowanych filarów najkorzystniejsze wartości dla Polski osiągnęły „wielkość rynku” (21 miejsce) oraz „szkolnictwo wyższe i szkolenia” (26 miejsce)¹¹.

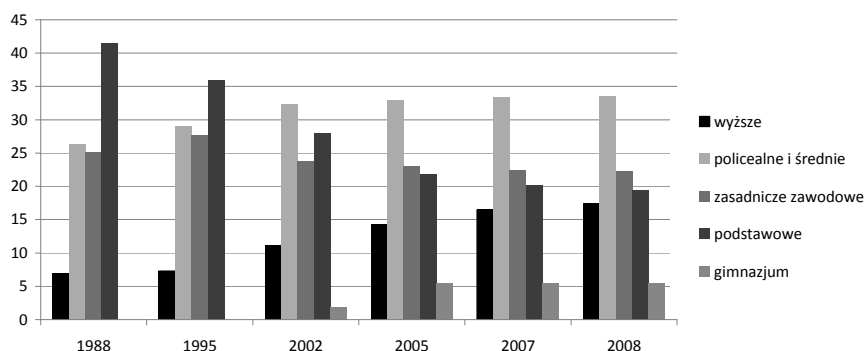
Jak widać, w każdym rankingu konkurencyjności ujęte są zagadnienia związane z poziomem wykształcenia. Z tego wynika, że jest to czynnik w istotny sposób oddziałujący na wzrost konkurencyjności gospodarki.

¹¹ *Biuletyn Informacyjny Fundacji Rozwoju Przedsiębiorczości*, nr 12 (65), grudzień 2010, s. 3.

3. Poziom wykształcenia Polaków w latach 1990–2010

Przemiany, jakie zaczęły zachodzić w polskiej gospodarce w latach dziewięćdziesiątych XX w., rozbudziły aspiracje edukacyjne polskiej młodzieży. Wykształcenie zaczęto traktować jako inwestycję, która może zapewnić satysfakcjonujące wynagrodzenie i perspektywy rozwoju zawodowego, a ponadto zmniejsza ryzyko bezrobocia. W związku z takim nastawieniem od końca lat dziewięćdziesiątych można zaobserwować wzrost liczby studentów oraz zmniejszenie liczby osób posiadających wykształcenie podstawowe i zawodowe (wykres 1).

Wykres 1. Struktura wykształcenia ludności Polski w wieku powyżej 13 lat w latach 1988–2008 w %

Źródło: Roczniki Statystyczne GUS, lata 1995, 2006, 2010.

Najlepszymi miarami obrazującymi popularność studiów są współczynniki skolaryzacji w szkolnictwie wyższym. Współczynnik skolaryzacji brutto to wyrażony procentowo stosunek wszystkich osób uczących się na danym poziomie do całej populacji (według stanu z 31 grudnia) osób będących w wieku nominalnie przypisanym temu poziomowi kształcenia. Współczynnik skolaryzacji netto to stosunek procentowy liczby studentów w nominalnym wieku kształcenia na danym poziomie do liczby ludności zdefiniowanej, jak przy współczynniku skolaryzacji brutto, czyli do całej populacji osób będących w wieku nominalnie przypisanym temu poziomowi kształcenia¹².

¹² *Szkoły wyższe i ich finanse w 2005 r.*, GUS, Warszawa 2006, s. 17.

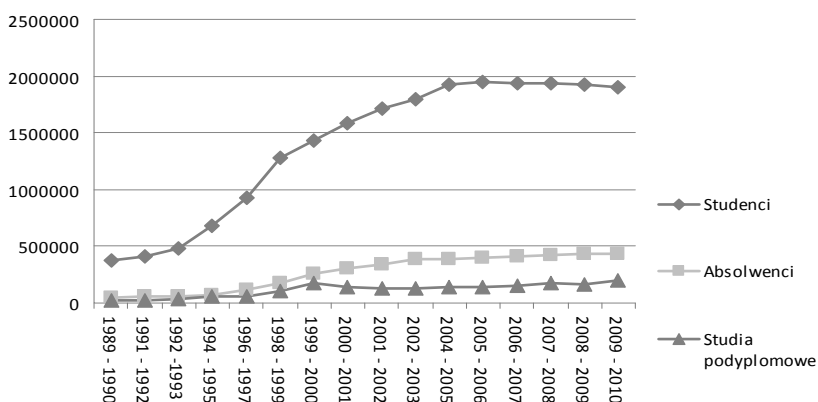
Tabela 4. Współczynnik skolaryzacji w szkolnictwie wyższym w Polsce w latach 1990–2010

Współczynnik skolaryzacji	90/91	93/94	94/95	96/97	97/98	99/00	02/03	03/04	06/07	08/09	09/10
Brutto	12,9	17,6	19,8	25,4	29,2	36,9	45,6	46,4	49,9	52,7	53,7
Netto	9,8	14,0	15,6	19,3	22,2	28,0	34,5	35,3	38,8	40,6	41,2

Źródło: *Szkoły wyższe i ich finanse w 2009 r.*, GUS, Warszawa 2010, s. 27.

Współczynniki skolaryzacji w szkolnictwie wyższym wzrosły w Polsce od początku lat dziewięćdziesiątych ponad czterokrotnie (tabela 4) i utrzymują tendencję wzrostową pomimo zmniejszającej się liczby studentów (wykres 2).

Wykres 2. Studenci i absolwenci szkół wyższych w latach 1990–2010

Źródło: Roczniki Statystyczne GUS, lata 1995, 2006, 2010.

Za zasadny należy uznać pogląd, że czynnikiem wpływającym na konkurencyjność gospodarki jest poziom i zasięg wiedzy na poziomie wyższym. Status wykształcenia wyższego nie jest już jednak końcowym etapem nauki, lecz początkiem procesu permanentnego przyswajania wiedzy. Potrzeba ciągłej aktualizacji wiedzy, nabywanie nowych umiejętności i doświadczeń staje się dla młodego pokolenia szansą rozwoju i osiągnięcia korzyści.

W Polsce od początku lat dziewięćdziesiątych można zaobserwować znaczny wzrost zainteresowania studiami podyplomowymi (wykres 2), co było zgodne z założeniami Strategii Lizbońskiej, i jest również ujęte w nowej Strategii Europa 2020.

Obecnie wszystkie kraje członkowskie Unii Europejskiej, realizując tę strategię, dążą do zbudowania najbardziej konkurencyjnej i dynamicznej gospodarki na świecie, której głównym źródłem konkurencyjności będzie wysoko wykwalifikowany kapitał ludzki.

Podsumowanie

Rankingi konkurencyjności międzynarodowej są użytecznymi instrumentami do oceny obecnego stanu i zmian międzynarodowej zdolności konkurencyjnej danego kraju. Efektywność poszczególnych wskaźników wykorzystywanych w rankingach konkurencyjności zależy od różnic kulturowych, instytucjonalnych i religijnych występujących pomiędzy analizowanymi krajami. Na podstawie zaprezentowanych rankingów można zauważyć, szczególnie w trzech ostatnich latach, polepszającą się sytuację Polski. Z uwagi na to, że w zaprezentowanych miernikach analityczno-statystycznych brano pod uwagę: edukację, poziom wykształcenia, szkolnictwo wyższe i szkolenia, można stwierdzić, że na poprawę pozycji Polski niewątpliwie wpływ ma wykształcenie jej obywateli.

Coraz silniejsza presja postępu technologicznego bez wątpienia oddziałuje na edukację w Polsce. Nasza gospodarka, podobnie jak kraje o wyższym stopniu zaawansowania procesów innowacyjnych, doświadcza potrzeby dynamicznego rozwoju kapitału ludzkiego. W Polsce z każdym rokiem edukacja na poziomie wyższym staje się coraz bardziej powszechna.

W gospodarce opartej na wiedzy zapotrzebowanie na specjalistów będzie się zwiększać. Poprzez ich pozytywny wpływ na procesy wewnątrz samego przedsiębiorstwa powinno rosnąć ich znaczenie także dla gospodarki jako całości. Współcześnie kluczem do ciągłego zwiększania konkurencyjności są szeroko rozumiane innowacje.

Wielu autorów, jak np. Jan Woroniecki, stwierdza wprost, że radykalna poprawa innowacyjności jest tożsama z podniesieniem konkurencyjności przy jednoczesnym jej przeobrażeniu w gospodarkę opartą na wiedzy¹³, natomiast Antoni Kukliński

¹³ J. Woroniecki, *Wykreowanie polskiego systemu innowacji a budowa gospodarki opartej na wiedzy*, w: *Rola polskiej nauki we wzroście innowacyjności gospodarki*, red. E. Okoń-Horodyńska, Wydawnictwo Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, Warszawa 2004, s. 179.

podkreśla, że „[...] gospodarka oparta na wiedzy jest najważniejszym wyzwaniem dla Polski XXI w.”¹⁴. Badania naukowe prowadzone na zlecenie Banku Światowego wykazały, że wzrost poziomu kształcenia pracowników podnosi stopień absorpcji nowych technologii, a także poziom zrozumienia nowoczesnych rozwiązań organizacyjnych¹⁵. Można zatem przyjąć, że edukacja przyczynia się do rozwoju świadomości pracowników i staje się równocześnie czynnikiem wzrostu konkurencyjności gospodarki. Dlatego podnoszenie poziomu wykształcenia społeczeństwa powinno być priorytetową strategią działania każdego państwa.

Literatura

- Biuletyn Informacyjny Fundacji Rozwoju Przedsiębiorczości*, nr 12 (65), grudzień 2010.
- Bossak J.W., *Teoria i metodologia. Krytyczna ocena stosowanych metod analizy*, w: *Polska. Raport konkurencyjności 2006. Rola innowacji w kształtowaniu przewag konkurencyjnych*, red. M.A. Weresa, SGH, Warszawa 2006.
- IMD World Competitiveness Yearbook 2006*, Lauzanne, Switzerland, 12.05.2006.
- Kukliński A., *Drogi rozwojowe gospodarki opartej na wiedzy – doświadczenie i perspektywy*, w: *Zarządzanie wiedzą w przedsiębiorstwie*, red. B. Wawrzyniak, Wydawnictwo WSPiZ, Warszawa 2003.
- Kwaśnicki W., *Wolności gospodarcze – jak pozostaliśmy w tyle za większością „nowej Europy”*, w: *Dlaczego inne kraje nas przeganiają? Instytucjonalne zniekształcenia polskiej gospodarki*, red. J. Winicki, Polskie Wydawnictwa Profesjonalne, Warszawa 2006.
- Lubiński M., *Konkurencyjność gospodarki. Pojęcia i sposób mierzenia*, w: *Międzynarodowa konkurencyjność gospodarki Polski – uwarunkowania i perspektywy*, Instytut Rozwoju i Studiów Strategicznych, Warszawa 1995.
- Malara Z., *Konkurencyjność współczesnego przedsiębiorstwa*, „*Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstw*” 2006, nr 10.
- Misala J., *Podstawowe problemy pomiaru międzynarodowej konkurencyjności gospodarki krajów*, w: *Polska, Raport konkurencyjności 2006. Rola innowacji w kształtowaniu przewag konkurencyjnych*, red. M.A. Weresa, SGH, Warszawa 2006.

¹⁴ A. Kukliński, *Drogi rozwojowe gospodarki opartej na wiedzy – doświadczenie i perspektywy*, w: *Zarządzanie wiedzą w przedsiębiorstwie*, red. B. Wawrzyniak, Wydawnictwo WSPiZ, Warszawa 2003, s. 18.

¹⁵ R. Przybyszewski, *Kapitał ludzki w procesie kształtowania gospodarki opartej na wiedzy*, Difin, Warszawa 2007, s. 10.

- Misztal P., *Wykorzystanie rankingów konkurencyjności do oceny konkurencyjności międzynarodowej gospodarek*, w: *Globalizacja a konkurencyjność w gospodarce światowej*, red. M. Noga, M. Stawicka, Wydawnictwo CeDeWu, Warszawa 2009.
- Przybyszewski R., *Kapitał ludzki w procesie kształtowania gospodarki opartej na wiedzy*, Difin, Warszawa 2007.
- Roczniki Statystyczne GUS*, Warszawa, lata 1995, 2006, 2010.
- Szkoły wyższe i ich finanse w 2005 r.*, GUS, Warszawa 2006.
- Ślusarczyk B., *Determinanty międzynarodowej pozycji konkurencyjnej gospodarki polskiej w okresie transformacji*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2009.
- Thurow L.C., *Przyszłość kapitalizmu. Jak dzisiejsze siły ekonomiczne kształtujących świat jutra*, Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław 1999.
- Woroniecki J., *Wykreowanie polskiego systemu innowacji a budowa gospodarki opartej na wiedzy*, w: *Rola polskiej nauki we wzroście innowacyjności gospodarki*, red. E. Okoń-Horodyńska, Wydawnictwo Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, Warszawa 2004.
- Żukrowska K., *Umieędzynarodowienie produkcji a konkurencyjność*, w: *Międzynarodowa konkurencyjność gospodarki Polski – uwarunkowania i perspektywy*, Instytut Rozwoju i Studiów Strategicznych, Warszawa 1995.

EDUCATION LEVEL OF THE POLISH PEOPLE AND COMPETITIVENESS OF ECONOMY

Summary

In the era of knowledge based economy, knowledge has become the fundament of the development of the present-day world. Well-educated and qualified personnel, which constitutes a new quality in a broadly understood human capital, is decisive for a larger economic potential of a state and an increase of its competitiveness. People are aware of the fact that good education and an intention of continual improvement of the skills obtained translate into their measurable prosperity; they are rational and they take care of their education. In this way, they build the basis for a faster economic development of the state. Therefore, Poland has new challenges connected with building information based society that uses mainly knowledge and modern techniques of obtaining information and data processing at work.

This article presents changes in the education level of Polish people. In the context of selected socio-economic rankings, the position of Poland was discussed and the basic sources for building of a competitive advantage of the economy were described.

Translated by Piotr Trojanek

Keywords: education, competitiveness, economy, human capital